

EZİYET SUÇU (m.96)

Prof. Dr. A. Caner Yenidünya

*****Bu metin yol gösterici mahiyette olup, sınav sorumluluğunun tamamını kapsamayabilir.**

I. Korunan hukuki değer:

Eziyet suçunda korunan hukuki değer, tıpkı işkencede olduğu gibi söz konusu hareketlere hedef olan kişinin vücut bütünlüğü, ruh ve beden sağlığı, şeref ve haysiyetidir.

Ancak işkenceden farklı olarak, bu suçun faili açısından gösterdiği özellik sebebiyle, kamu idaresine ve adliyeye karşı suç niteliği taşımadığını belirtmek gerekir.

II. Suçun unsurları

1. Tipiklik

Eziyet suçu, TCK.'nun 96 ncı maddesinde düzenlenmiştir.

Burada;

“(1) Bir kimsenin eziyet çekmesine yol açacak davranışları gerçekleştiren kişi hakkında iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(2) Yukarıdaki fıkra kapsamına giren fiillerin;

a) Çocuğa, beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye ya da gebe kadına karşı,

b) Üstsoy veya altsoya, babalık veya analığa ya da eşe karşı, işlenmesi halinde, kişi hakkında üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezasına hükmolunur”

denilmektedir.

2. Maddi unsurlar

A. Fiil: Bu suç tipinde yasaklanan fiil; “bir kimsenin eziyet çekmesine yol açacak davranışlar” dır.

Yasada “eziyet” teşkil eden “davranışların” neler olduğu gösterilmemiştir. Hükmün gerekçesine göre eziyet; *“sistematik şekilde bir kişiye karşı insan onuruyla bağdaşmayan, bedensel veya ruhsal yönden acı çekmesine, aşağılanmasına yol açacak nitelikte”* olmalıdır. Böylece kanun koyucu, işkence suçuna ilişkin 94 üncü maddenin 1 inci fıkrasındaki tanıma, 96 ncı maddenin metninde değil, gerekçesinde yer vererek “eziyet” suçunda fiilin arz ettiği özellikleri ortaya koymuştur.

Bu tanımdan hareketle, işkence teşkil eden fiillerin, sivil şahıslar tarafından gerçekleştirilmesi halinde eziyet suçunun oluşacağını belirtmek yerinde olur. Nitekim işkence suçunun faili kamu görevlisi iken, eziyet suçunun faili herkes olabilir. Şu halde bir kamu görevlisinin göreviyle bağlantılı olmaksızın herhangi bir kimse üzerinde gerçekleştirdiği sistematik nitelikteki insan onuruyla bağdaşmayan, bedensel veya ruhsal yönden acı veren, aşağılayıcı hareketler de eziyet olarak değerlendirilir

Eziyet teşkil eden hareketler, işkencede olduğu gibi belirli bir süreç içerisinde, sistematik olarak gerçekleşen insan onuruyla bağdaşmaz nitelikte davranışlardır. Yargıtay verdiği kararlarda, fiili çok geniş kapsamda ele almıştır.

Fiilin sistematik veya belirli bir süreç içerisinde gerçekleşmesi koşulu eziyeti, kasten yaralama, tehdit, hakaret gibi suçlardan da ayırır⁵. Diğer bir ifadeyle, söz konusu fiiller, genel bir tutum çerçevesinde bir bütünün parçası olarak, belirli bir plan dâhilinde ve süreçte işlenirlerse eziyet, ani olarak gerçekleştirilirse fiilin niteliğine göre ilgili suç tipi⁶ oluşur.

B. Fail: Eziyet suçunun faili, yukarıda da belirtildiği üzere herhangi bir kimse olabilir. Eziyet, özgü suç niteliği taşımamaktadır.

C. Mağdur: Mağdur açısından da yasada her hangi bir özellik yer almamaktadır. Eziyet teşkil eden fiillere muhatap olan herkes bu suçun mağduru olabilir. Kanun koyucu mağdurun çocuk, beden veya ruh bakımından kendini savunamayacak durumda bir kişi ya da gebe olması hallerini, ya da faille mağdur arasındaki bir takım akrabalık ilişkilerini cezayı ağırlaştırıcı bir nitelikli unsur olarak düzenlemiştir.

D. Konu:

Suçun konusu, eziyet suçuna muhatap olan kişinin vücut bütünlüğü, ruh ve beden sağlığı şeref ve haysiyetidir. Konunun fiilden etkileniş derecesi ya da şekline göre ayırım bakımından, eziyet teşkil eden fiil, bireyin vücuduna zarar verdiğiinden ya da şeref ve haysiyetini ihlal ettiğinden, bu suç zarar suçudur.

E. Nitelikli Unsurlar:

Eziyet suçunun nitelikli unsurları 96 ncı maddenin 2 nci fıkrasında düzenlenmiştir.

Buna göre eylemin;

- a) çocuğa, beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye ya da gebe kadına karşı,
- b) üstsoy veya altsoya, babalık veya analığa ya da eşe karşı işlenmesi halinde ceza artırılır.

3. Manevi Unsuru

Eziyet suçunun manevi unsuru kasttır. Failin belirli bir amaçla (saikle) hareket etmiş olmasının önemi yoktur. 96 ncı maddede bu suç bakımından saik aranmamıştır.

4. Hukuka Aykırılık Unsuru:

Eziyet teşkil eden davranışlar, insan onuru ile bağdaşmaz nitelikte bulduklarından bu suçta mağdurun rızası bir hukuka uygunluk sebebi teşkil etmez (m.26/2).

III. Suçun Özel Görünüş Şekilleri

1. Teşebbüs :

Fail, eziyet teşkil eden hareketlere başladıktan sonra, engel bir nedenin ortaya çıkması dolayısıyla icra hareketlerini tamamlayamazsa teşebbüs söz konusu olabilir (m.35).

Elverişli hareketlerle icrasına başlanan eziyet fiillerinden gönüllü olarak vazgeçilmesi durumunda, vazgeçme anına kadar oluşan suçlardan failin sorumluluğuna gidilir (m.36).

2. İştirak:

İştirak bakımından bu suç bir özellik arz etmez.

3. İçtima:

İnceleme konusu suç tipinde, fiilin sistematik veya belirli bir süreç içerisinde gerçekleşmesi koşulu eziyeti, kasten yaralama, tehdit, hakaret gibi suçlardan da ayırır. Söz konusu suçlar, genel bir tutum çerçevesinde bir bütünün parçası olarak, belirli bir plan dahilinde ve süreçte islenirlerse eziyet, ani olarak gerçekleştirilirlerse fiilin niteliğine göre ilgili suç tipi oluşur.

Ne var ki, söz konusu suçların sistematik olarak işlenmeleri halinde failin sadece eziyet suçundan sorumlu tutulması bazen adil bir çözüm olmayabilir. Örneğin, failin mağdur üzerinde on beş gün boyunca her gün vücudun değişik bölgelerini hedef alarak sigara söndürmesi veya bıçakla kesikler meydana getirmesi ihtimalinde, sadece eziyet suçundan hüküm kurulduğunda iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilecektir.

Buna karşılık aynı olayda kasten yaralamaya ilişkin 86 nci madde tatbik edildiğinde gerçek içtima kuralları uygulanacağından (her bir yaralama fiili ayrı ayrı değerlendirileceğinden, m.43/3) müeyyide itibariyle eylemin haksızlık içeriği daha adil olarak karşılanmış olur.

Bu itibarla, söz konusu problem, yasa koyucunun amacına uygun şekilde çözümlenmeli, somut olayın özellikleri de dikkate alınarak fikri içtima hükmü (m.44) çerçevesinde değerlendirme yapılarak fail en ağır yaptırımı gerektiren fiilden sorumlu tutulmalıdır.

Eziyetin kişinin vücutuna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına sebebiyet veren davranışlarla işlenmesi halinde, kasten yaralamanın neticesi sebebiyle ağırlaşmış hallerinden biri gerçekleşirse, hiç şüphesiz ki, 87 nci maddenin koşulları değerlendirilmelidir.

Zira 96 ncı maddede, işkenceye ilişkin 95 inci maddede olduğu gibi, eziyetin neticesi sebebiyle ağırlaşmış hollere sebebiyet vermesi ayrıca düzenlenmemiştir. Mağdurun eziyet neticesinde ölmesi halinde, m.81, 82, 83, 85 hükümlerinin tatbiki gerekir.

Eziyet suçu-Kötü muamele suçu:

Kötü muamele suçuna ilişkin 232 nci maddenin 1 inci fıkrasında aynı konutta birlikte yaşadığı kişilerden birine kötü muamelede bulunan kimsenin cezalandırılacağı hükme bağlanmıştır. Öncelikle kötü muamele suçunun fail ve mağduru, aynı konutta yaşayan kimselerdir.

Eziyette ise, böyle bir sınırlama yoktur. Kötü muamele, merhamet, acıma ve şefkatle bağdaşmayacak nitelikte davranışlar olarak belirtilebilir. Bu davranışlar da özellikleri itibariyle, insan onuruyla bağdaşmayan, bedensel veya ruhsal yönden acı veren, kişiyi aşağılayan nitelikte olabilir. Fakat kötü muamelenin varlığı için süreklilik, sistematiklik aranmamıştır.

Ayrıca fiil, kasten yaralama şeklinde gerçekleştirildiği takdirde, 86/2'deki sınır aşılmamış bulunmalıdır.

Birlikte yaşadığı kişilerden birine **sistematik olarak** merhamet, acıma ve şefkatle bağdaşmayacak hareketlerde bulunan fail, fikri içtima kuralları çerçevesinde (m.44), eziyetten sorumlu tutulmalıdır.

232 nci maddenin 2 nci fıkrasında, idaresi altında bulunan veya büyütmek, okutmak, bakmak, muhafaza etmek veya bir meslek veya sanat öğretmekle yükümlü olduğu kişi üzerinde sahibi bulunduğu terbiye hakkından doğan disiplin yetkisini kötüye kullanan kimsenin cezalandırılacağı belirtilmiştir. Kötü muamele suçunun bu şekli bakımından da fail ile mağdur arasındaki ilişki önem arz etmektedir. Eziyet suçunda ise, böyle bir şart aranmamıştır.

Ayrıca 232/2'de failin eylemi, terbiye ve itaat ettirme yetkisinin kötüye kullanılması şeklinde gerçekleşmelidir. Fiil, yaralama şeklinde tezahür ettiği takdirde, bunun sınırı basit tıbbi müdahaledir. Bu sınırın aşılması durumunda, artık kasten yaralamaya ilişkin hükümler uygulanır. 232/2'deki fiiller sistematik bir şekilde gerçekleştirildiği takdirde, aynı zamanda eziyet de teşkil edebilir. Bu ihtimalde failin, fikri içtima kuralları çerçevesinde (m.44), 96 ncı madde uyarınca cezalandırılması gerekir.

Hürriyeti tahdit suçu gerçekleştikten sonra, mağdur üzerinde sistematik şekilde cebir, tehdit gibi davranışların icrası, ayrıca eziyet suçunun oluşumuna sebebiyet verebilir.

IV. Soruşturma Usulü ve Yaptırım

Eziyet suçu, savcılık makamı tarafından re 'sen soruşturulur. Takibi şikâyete bağlı değildir.

Suçun basit şeklinin yaptırımı iki yıldan beş yıla kadar hapistir. Nitelikli unsurların varlığı halinde ceza, üç yıldan sekiz yıla kadar hapistir.